

Baltijas Semkopis.

Māfā: par gadu 2 r. v. pušg. 1 r. 10 l., p. 3 mehn. 60 l., ar pees-
fubrišanu par postu 2 r. 60 l., 1 r. 40 l., 90 l.; Jelgavā ar pees-
nesšanu 2 r. 30 l. par gadu. — Apsteleschānās weetas:
Jelgavā: pee redakcijas, Putas l. gr. bode, Klein l. pretschod.
Rīga: Kaptein l. gr. bode, teelā Kaleju-eelā, Nr. 4, G. Windmana
l. bode Peterb. preekschpisehtā, Kalku-eelā Nr. 15 senatā brāblu Buh,
tagad Wirts l. gr. bode, Kalku-eelā; un Rūpau l. gram. bode pee Schals-
wabrteem Nr. 59; Pauskā: pee apstetera Görke l.; Ruldigā: West-

2. gada-gabhjums.

borna wahju gram. bode un pee teefas-ft. Schepsto l.; Talfs:
pee Simfen l.; Dobbēl: pee topmana Davidowako l.; Jēh f i s:
(Wenden) pee Blabmsch l.; Balmēerā: Tey l. gramatu bode;
Walfā: Rudolf l. gr. bode; Rubjēnē: Altschma l. gr. bode; Lee-
paja: Latw. gram. bode; Piltēnē: pee wilschta wēgala S. Schults
Wep-Ruzē pee Inspektora Bogel. Sludinājums, 6 lap. par tin-
dinn, war nodot wifās schinis weetas. Redakcijas adre: „Balt.
Semkopja redakcijai Jelgavā.“ (Katoļu eelā, Nr. 2.)

N° 11.

Jelgavā, Peektdeenā, 19. Merzi.

1876.

Mahditais: Pirmā semkopības-istahde Talfs, Kursēm. Pahr pšawu laboschānu.
Bez-Sabtes semkopības skola fawā fainneežības darboschānā. Wahrwās, „Latwu
ortografijas leetā.“ Sinās. Jelgawās topmana, Goepfer l. suverfšofaru analise.
Tas dšihwes-gabhjums tā weščka. Slawa un gudriba. Mehš abi. Atbildes.
Sludinājumi.

Lauksaimneežiba.

Pirmā semkopības-istahde Talfs, Kursēm.

Baltis-domenu Ministera l. ir apstiprinājis programmu
preeksch pirmās Talsu semkopības-istahdes, kuru mehš ari sa-
weem zeen. lasitajeem ne-aisturam. Muhsu laikōs istahdes nau
wairš kahda jauna leeta, tadeht peetiks, kad ihpaschi pahr sem-
kopības-istahdehm kahdu wahrdu peeminešim. Pehz muhsu buh-
schānahm gan nekahda dšihwes nodala, fainneežības sūnā, ne-
buhš til swariga, kā semkopība ar wifāhm fawāhm blakus-noda-
lahm. Ta ir Baltijas eedschwotaju pirmais pamats
un tadeht ar jo leelaku preeku lasam to sūnu, ka ari no guber-
nās firds tahlati esofchōs aprinkōs sahļ ruhpetees pahr lihdsel-
keem, kas peepalihds semkopību zelt un sekmet. Istahdes mums
mahza, ko buhš un ko nebuhš darit; winas ir tas speegelis,
kurā muhsu paschu wahjības un zitu spehjiiba jo gaischaki atspihd,
ne kā kaut kur zitur. To, ko rakstōs pahrspreesch un ko no zi-
teem dšird, mehš uš istahdehm redsam paschi, un ne tahš wis-
masakās leetinas tur nau, kas mums nekahda padoma nedotu.
Tur mehš redsam, zil daudš paspehjamš ar kreetneem puhlineem
pee lopu audseschānās, zil tahlu zilweks ir gahjis ar isgudroscha-
nahm pee semkopības un zitu leetu fagatawoschānās un pahr-
laboschānās; tur mahzamees fawas mainās atšihst un eewehro-
jam derigas preekschšihmes; tur eepasihstamees ar jo labakāhm
lopu fugahm, derigahm leetahm un ar pahrlabotu fainneežibu;
tur atrodam isfkaidroschānu un pamahzišchānu weenā un otrā
leetā, — ihši fakot: tahdas istahdes ir loti derigas, loti wai-
jadšigās.

Bet zil daudš mehš laikrakstōs no tahm esam dširdejuschī un
lasijuschī, til mas mehš, Baltijas lauzineeki, esam eepasinuschees
ar teem pamata nosazijumeem, kas ja-eewehro, lai schi jeb tā is-
stahde teescham tos augstus atnestu, kurus mehš wehlejamees pa-
nahkt. Tadeht nebuhš wēlti, kad pahr scho leetu ihsumā fawas
domas isfazisim.

Zau pehrn, pahr Dobeles istahdi runajot (fl. Balt. Semk.
20. num. 1875.), mehš usrahdijahm, ka spreedeeem algas pees-
spreechot uš wifū wihši buhtu ja-isturahš pehz eepreekch zeeschi
nosaziteem un isfludinateem prinzipeeem (likumeem). Zaur to
winu tā kā tā gruhtais darbs tiktū atweeglots un laudis nostip-
rinatos ustiziba pret winu spreedumeem. Mehš, ar da-
schadahm istahdehm eepasinuschees, waram leezinat, ka
tahš brehlschānās un pahrmeschānās pehz istahdes nemas ne-
grib norimt un zil wēltigas un nepareišas tahš ar wifwairaf
ir, til daudš winas padara ari zitus schaubigus un, kā waram
peenemt, wifwairaf zaur tam masgruntneeki loti mas nem da-
libu pee istahdehm. Zitas leetas nea isnemdami til peeminešim

lopu nodatu. Zē wispirms waijadsetu nogruntet, kahdeem lo-
peem pee goda-algu peespreeschānās jadod preekschroka, par peem.
waj tihrai ahrsemes-waj jauktai jeb tihrai eekschsemes-fugai; tad
waj peenizehm, waj galas-gowihm ic. Dāschā gowš ir loti
trefna un jauka, bet slihta peena deweja, otra atkal pawahja,
warbuht ari nesmuka, bet loti laba peenize. Kurai nu ir preeksch-
roka? — Buhtu gan ari waijadšigš, ihpaschi pee sirgeem, ka
katrs istahditajs peenēs no polizejas jeb ari, kur tas nau pa-
spehjamš, masakais no diwi leezineekeem parakstītu leezības-rakstu,
ka istahditais lops teescham ir eekschsemē dšimis un pascha au-
dšinatš. Dāschš, nemas nesinadams, ka ihsti schis punkts ir swa-
rigš, warbuht istahda fawu labako sirgu, kas ee-andelets.
spreedēji jautā: waj pascha audšinatš? un istahditajs nu
atšihst, ka kauns buhtu ar zita spalwahm gresnotees un atbild
nosarziš: kā tad! Ar to tad peeteek, bet ziti brihnahš, ka par-
naudū ar war medakus pirkt, kas tilai ar pascha fweedreem no-
pelnamī.

Tad mehš ari domajam, ka pee katras nodakas, kur semneeki
ko istahda, wifū masakais buhtu weens spreedējs is masgrunt-
neeku kahrtas peenemams un ka preeksch tahm nodalahm, kur
škunsts-leetas istahditas, zil gruhti tas ar uš semehm nahlfesš,
masakais weena spreedēja isleetas-prateju kahrtas waijadsetu.

Beidsot mums japeemin, ka pee Talfs istahdes, kas — kā
zeramš — buhš leelaka, ne kā Dobeles istahde, tadeht ka tā jo bee-
schī noteek, uš wifū wihši waijadsetu Wahju un Latweeschu wa-
lodā drukata kataloga, lai katrs pahr istahditahm leetahm dabon
fkaidras sīnās. Drukās nauda eenahks pahr un pahrim, bet tad
gan istahditajeem buhš ahtraki ne kā 1. Augustā japeeteizahš,
jo zitadi ar drukaschānu netiks galā.

Zeredami, ka Talfs istahdes-komiteja mums schos labā no-
domā isfazitus peesihmejumus par kaunu nenems, mehš beidsot
usmudinam fawus zeen. lasitajus uš kreetnu peedalischānos
pee pirmās Talfs istahdes. Teem zeen. kungeem, kas to
isrihko, ir wairaf puhlinu, ne kā dāschš gribehs tijet. Par
scheem puhlineem wini ne grascha nedabon un wifš, uš ko wini
war zeret, ir atšihschāna no lauschu pufes, un scho atšihschānu
mehš, semkopji, wineem nedrihksam leegt, tadeht eesim
un wedisim uš istahdi, zil ween spehjamš. Bet ari nepa-
wadisim laiku tehrsedami un pee glahses preezadamees! Deewš
sīn, kad tanī apgabalā atkal buhš istahde, tadeht isleetosim few
par pamahzišchānu, fawāhm fainneežibahm par sekmi scho pirmo!

Minetais programms skan tā:

Ar Domenu Ministera lunga atklauschānu noturehs Talfs
18., 19. un 20. Augustā 1876. gadā
lopu-, semkopības-lectu, maschinu un raschojumu
istahdi.

Istahdes programs.

1) Pee istahdes toy peelaišti wifū eeksch-semē dšimuschī mah-
jas-lopi, kā: sirgi, kumeli, gowš-lopi, teli, zuhkas, aitas un
putni — beidsamee til krahtinōs — kā ari semkopības leetas, maschi-
nes un raschojumi.

2) Par istahditeem lopeem un zitahm leetahm istahde par ainsnemtu ruhmi nefa nau jamakfa. — Birmajeem tiks par welti schluhnd's weeta dota.

3) Istahdami lopi un t. pr. wiswehlakais lihds 1. Augustam f. g. ja-USDOD pee komitejas sekretera, registratora W. Kronberga kunga, waj ar rakstu jeb ar wahrdeem, pee lam ja-USDOD:

- a) istahditaja wahrds, wina fahrta un dshwes-weeta,
- b) zil lopu istahda un par teem skaidras sinas, ka: zil tee wezi, no kahdas fugas, waj pascha audsinati jeb ne u. t. pr.

4) Par lopu kopschanu un baroschanu istahditajeem jagahda pascheem un tapehz kopejeem ee-eeschana top atwehleta pa welti. Wisa waijadfiga bariba buhs par nosazitahm zennahm dabonama.

5) Beeteiktee lopi u. t. pr. 17. Augusta; pehz istahdes komitejas nosazischanas ja-eeruhme istahdes weeta un ja-astahj tur lihds 20. Augustam pulkstens 8. wakara.

6) Ibdalitas tiks schahdas goda-algas:

- I. alga: Domenu-ministerijas un Talses lopu-istahdes sudraba medali.
- II. alga: Domenu-ministerijas un Talses lopu-istahdes bronkses medali.
- III. alga: usteilshanas raksti.

Semkopibas leetas, mashines un raschojumi taps tik ar 3. schkiras goda-algu pagodinati.

7) Ja kahds istahditajs wehletos kahdu lopu, leetu jeb mashini us uhtrupi likt un pahrdot, jeb tahs no rokas pahrdotu, tad winam jamakfa 2 procentes no eenemshanas istahdes kassei par labu.

Talsds, Merza mehnesi 1876. Istahdes komiteja.

Wahr plawu laboschanu.

Labas plawas ir fainneezibai no leelaka swara, jo seens ir lihds schim, — ja neskatamees us mahfsligeem mehslu, — tas weenigais lihdselkis fainneeziba, kas tihrumam wina ar graudeem un lopu baribu iswestas weelas atkal atdet spehj, ka ar tur, kur ahbolinu nesehj, seema gandrihs ta weeniga sirgu un aitu bariba. To ir ar jau semkopji atsinuschi*) un zenschahs tapehz ar katrs sawu seena eenahkumu wairot.

Seena wairoschana ir diwejadi panahkama. Weenkahrt zaur wurwu un tam derigu semu weetu pahrweschchanu plawas, otrukahrt zaur wezu sliktu jeb issuhktu plawu laboschanu.

Sahlu purwi teel zaur to plawas pahrwehrsti, ka wina truhmus kailsala labi semu nozehrt un zelmu lauschchanu laikam atstahj, kas tos ar sawu asu sobu pamafam idrupina, jeb iszehrt zelmus un zinus ar kapli. — pehdejos ari Widsemē ar atwafu isskapti, — islausch seelstas, sakrauj blahds, isschahwe, fadefina un pelnus plawa iskaisa. — Kad nu pehdeja metoda dahrgi ismaks, tad ar ne reti isdoschchanu eegubshanas dehl tas gabals teel arts un ar labibu apsehts. —

Plawai derigi sahlu purwi eet stipri ween masuma, ta ka massainneezibas tos wehl spehj usrahdit. Pat muischu meschi un purwi teel pehdeja laika zeefchi ween plawas pahrwehrsti.

Turpreti seena eenahkums no wezahn mahjas plawahm, zaur tihrumu nograhweschchanu, saweenoschchanu un wairoschchanu gadu no gada eet masuma, kurpreti wina truhkums tai pascha mehrā ka tihrumi ispleshahs, fainneezibai juhtamaks paleel. — Klauhsits teel nu schim truhlumam ar to lihdsel, ka weenu datu tihruma ar sahli, tas ir ar ahbolinu, timoteju un t. pr. apsehj

*) Wilt nu gan gluschi ne, jo Widsemē. Deewam schehl, seena wehrtiba no leel-gruntneeksem, gauscham maj eewebrota. Te ir un teel wehl fcho baltu deenu tapat, ka vreeksh pabri gadu anteneem, semes taksi 1 puhraweeta plifas nosubtas dseesedas [noras] lihdsli 1 puhrw. labas upes plawas un 1 puhrw. sliktaka tihruma weena zena ar 2 1/2—3 puhraweetahm labakas upes plawas aprehfinata.

un to ta pa plawu atstahj. Zai nu gan zaur to teel panahkta branga lopu bariba, tad tak ar ta sawu grubtumu netruhkt. — Birmkahrt ahbolinsch neisdobahs katra seme un gada, otrukahrt tas nedod pilnigi tihrumam nogahjuschu graudu un lopu baribas weeta nekahdas atlihdsinashanas, jo pats no tihruma nahzis tas tam tik pa dalai atdod no atnemtā spehka.

Ta tad pahr nahkamibu ruhpigam semkopim, pee knapa seena eenahkuma zits ne kas ne-atleel, ka waj nu ahbolinu seht un mahfsligus mehslus preeksh semes stiprinashanas par dahrgu naudu pirkt, jeb us plawu laboschanu dotees. — Us pehdejo speesch ari tihruma semes, — kas tik lab rentneeksem, ka gruntneeksem Widsemē dahrga taksi eeswehrtā. Un teescham, tik kad labu plawu un seena wehrtibu eewehrojām un atsihstam, waram tos daschadus lihdselkus un metodas, kas lihds schim pee plawu laboschanas leetotas teel, sawrast.

Suhnainas plawas teel zaur no-ezeschchanu, nobehrschchanu ar granti jeb smiltim labotas, faufas plawas turpreti zaur pahrpuldinaschchanu.

Pirma metoda ir dahrga un, ka redsejuschi, ar katru reis tahs us winas liktas zeribas neispilda; otra gan toti laba, tak nau wifur isdarama. Ihpaschi masakās fainneezibas tik reti eespehjams plawas pahrpudināt.

Weena zita metoda plawas labot, kas Wahsemē jau gadu pahri desmit, ka sino, wifur ar to labako sekmi iswesta teel, ir ta ta nosaukta „Saint Paula plawu laboschanas metode.“

Ar scho metodi ari „Baltijas Semkopja“ lasitajus tuwaki eepasihstināt, ir raksteena noluhks.

Schi plawu laboschanas metode fastahw is pilnigas plawu nosausinashanas zaur nograhweschchanu, mehsloschchanas ar kompastu un plawas sa-ezeschanas.

v. St. Paula k. apstrahda schē plawu lihdsigi tihrumam. Winsch leel katru sliktu plawu, pat to wisfliktako, turbas (Torf) saturedamo, wifu pirms gruntigi nograhwet, to imestu grahwju temi, — ja ta plawa fasnedsama, mahja preeksh kompasta sagatawojshanas sawest, jeb ja ta par tahlu buhtu, wehl to paschu rudeni labi iskaisit un sakapaht, lai ta pa seemu issaltu un ta pawasari ar ezeschahm weeglaki sadrupinajama buhtu.

Plawa teel nu seema jeb pret pawasaru ar kompastu nowesta, tahda mehrā, ka us 200 □ pehdahm (t. i. 20 pehdu un 10 pehdu us kanti) 1 puhrs (weena puhra-weeta. Red.) nahktu. Ja truhktu, tad waretu ari drusku masak buht, turpreti jo wairak, jo labaki.

Tik lihds ka sneegs nokusis un fala (fals. Red.) is tahm masahm uswestahm gubahm iskufusi, teel kompasts ruhpiigi pa wifu gabalu weenadi iskaisits.

Ne-atrastos tahs masakās kompasta gubas, pee scha darba jau pilnigi iskufuschas, tad sinams ta sasalusē data no tahm otu deenu jeb agraki ja-iskaisa. — Ar war iskaisishana tuhda pee isweschanas notikt, ja tik ween sneegs us plawu negul, jo tas kawē weenadu iskaisishanu.

Pawasari, tik lihds ka sneegs aisgahjis un plawas wirs-kahrtā tik kahdas zollas 3 lihds 4 atlaidusehs, waijadfigs nu plawu ejet. Schis laiks ir preeksh tam tas weenigi derigais. Weenreis ir tas semkopim tas waligakais, jo tihruma seme ir wehl flapja un zeli isruhghuschi; otrukahrt eet ezeschu sari par sasaluschu awakschahrtu weeglaki un sawlosa tahs wirschahrtu pilnigali, kamehr awakschejs salums sirgeem zeetu grunti sem kahjahm dod.

Schis ir preeksh plawu ezeschanas tapehz ar tas geldigakais laiks. Kompasta mehli jau nu iskaisiti ir un waijadfigs tik wehl sahli usseht. Labaki ir kad farkano, balto, jaukto jeb bastarda ahbolinu, timoteju, lauka wihkus un zitas spehzigas barodamas sahles ussehj. Ihpaschi farkanais ahbolinsch pilnigi ussehjams, jo tas dod pirmo gadu gandrihs to weenigo plawu.

Behz plawas apsehshanas eesahthas winas ezeschana. *) Gesahlumâ jabrauz pa plawu foleem garahm un schkehrsahm, pehzal rikscheem, ar fo plawas dehis teel pilnigi saplofîts un fuhnas iksafîtas. Behz schahda darba waijaga plawai kâ putrai fajauktai buht; jo zeeschaki ezeichas wezo sahles deki saplofîjushas, jo labaki ir tas.

Tak tas weenigi augschâ minetâ laikâ isdarams, kad seme 2 lihdi 4 zolli atlaidusees un apaschlahrta wehl fasalusi un ir schis laiks zeeschi ja-usmana, jo tas daschu gadu tik pahri deenas peeturot un esot tas ar preeksch labas weifsmas panahshanas toti waijadfîgs.

Kompasta ruhpicakâ fajaukschana ar saplofîtu plawas wirs-fahrtu un sehllu ir toti waijadfîga preeksch aijaunotas plawas spehzigas safoschanas. Iskafîtas fuhnas war us plawu atstah, tahs issargâ jaunos asnus pret pawafara fahnahm.

Siltâ pawafarâ sahl plawa jau agri, salot, turpreti pee auksta laika afni paleek bruhni un dseltneji. Tak tiklihdî, kâ faule tos sahl fildit, tee drihs atspirigst spehzigâ safumâ.

Zaur peedfihwojumeem ir eewehrots, ka jaunapsehthas plawas pirmâ gadâ tik weenreis plaujamas, tas ir pehz rudsu plaujas un war tad no tahm bagatu plauju farkanâ ahbolina eewahkt, kâ to tik us spehzigâ mehflota tihroma war wehletees. Attahls dabon tad zeeschaki eesalotees, zaur fo jaunee afni atkal labaki seemas bahrgumu pahrzeesch; turpreti pee zeetahm plawahm noganishana ne buht nau skahdiga.

Nahkamâ gadâ war ar pilnu droschibu us diwahm stiprahm plaujahm rehkinat, no kurahm pirmâ gandrihi tik is farkanâ ahbolina fastahw.

Pee otrâs jau atrodahs leelakâ dala timotejas. Behlakds gaddis paiuhd farkanais ahbolinsch wairak un wairak un wina weekâ aug nu laba plawu sahle, kâ timotejs, lauka wihki u. ziti un dod tâpat 2 bagatas plaujas lihdi kamehr atkal plawa pehz 3 lihdi 4 gadeem no jauna mehflorama un apsehjama.

Sarkanais ahbolinsch aug nu jau ar zitahm sahlehm maifîts, jo plawas dehis nebija wairs tik zeeschi jasaplofa, kâ pirmo reis. Saprotams, ka newar pagehreht, lai kahda no sen laikeem issuhkta plawa, zaur pirmo mehflorhanu ar kompastu tuh-dal par labako pirmas schkiras plawu pahrweherschahs. Wezais sahlu dehis, ihpaschi ja tas zaur ezeschana nebuhs pilnigi saplofîts, atkal pazelsees un raudfîhs isplatitees; wezâs sahles tikai ar kreetna spehka isleetoschana buhs isuhzhinajamas. Tak, kad plawas jau wairak kâ reis kahrtigi mehfloras, tad aug gan us tahm tahda sahle, kâ to tai wairumâ un labumâ reti us zitahm plawahm warehs atrast. Plawas ir ar ahbolinu, lauka wihkeem un tahm brangakahm sahlehm bagati apklahtas, ka plah-wejeem gruhti nahkshs ar iskapti zauri greeft un ka wahlites (spailes. Red.) plawu pahri pahrehm apfedt.

Plawu sahlu barodams spehks buhs drihst ween pee tam manams, ka lopi un sirgi nu daudî masak miltu pagehrehis un pee tam wehl brangaki usturesees.

Plawu ezeschana ir ar prastahm dselsu tihroma ezeschahm isdarama, kam tapas kahdas 5 lihdi 6 zolli sem schkehrsbalka sneeds un kas kahdus 5 podi swer. — Ari ir tahs pahshstamas Anglu plawu ezeschas preeksch tam toti derigas. Pee ezeschanas waijadfîgs tik strenges garakas palaisf, jo zitadi ezeschas plawas sahlu deki saplofidamas aislerahs ais saknehm jeb seelstahm un kâ swaiditas drihs sirgeem kahju nagus war eewainot.

(Zurpmal wehl.)

Wez-Sahtes semkopibas-skola sawâ fainneezihas darboschana.

(Beigums.)

Bet wehl daudî wairak usraudfîshanas waijaga pee lopu-kopschanas. It katram lopam ir waijadfîba sewi pilnigi usturetees. Ja mehîs lopeem wasarâ labu ganibu dodam, tad mehîs winus drihs redsam pilnibâ peenemotees un labâ buhshana; wini turahs spodri un tihrahs paschi sewi. Bet kâ ari buhs seemâ buht! Kad mehîs no lopeem to pilnigu labumu gribam panahkt, kuru wini war atnest, tad mums jagahdâ par siltu stalli, par bagatigu baribu, par wisleelako spodribu, ar wahrdu sakot par **wîsu**, kas wini labklahschanu pawairo.

Scho mihlestibu un ruhpeschanos preeksch lopeem es mehginu pee maneem skoleneem attihstih un isglihtot, jo ihpaschi schi buhshana ir tas awots, is kura wairak labuma atlez, ne kâ deenishkâ sadfîhwê mehdi tizet.

Es paleeku pee tam, ka semkopis tik zaur mihlestibu us lopu-kopschana pateesi selmigus auglus war panahkt. Ruhpeschanahs par lopeem winam nedrihkt gruhti nahktees, tai janoteek ar preeku un labprahribu. Nemeenam lopu turetajam nebuhs ah-trati meerigam buht, eekam tas nau pahrlseezinajees, ka par is katru lopu wina pagalmâ ir us wislabako gahdats. Dik tad semkopiba atnesf swehtibu us swehtibu.

Kas nu us muhsu praktiskeem darbeem fihmejahs, tad schee ari wasarâ eesahkshs arween pehz teoretiskâs mahzibas pabeigschanas rihtds pulkst. 8. Tapehz waijaga ari kahdus darba-sir-gus wairak tureht, ka nokaweto $\frac{1}{4}$ deenas dalu atkal waretu panahkt. Pee teem daschadeem fainneezihas darbeem skoleni is nedelas jeb ari is mehneschus ismainahs.

Weens skolens ir muishas usraugs, tam ir pahrlschu un pagrabu krahjumeem jafin, rehkinumi pahrl eeneishchana un isdoschana jawed un jagahdâ, ka muishâ ir kahrtiba. Kahdam zitam skolenam ir ustizeta usraudfîshana pahrl riju kufam mahmschinehm un wiseem darbeem, kas isdarami.

4 skoleni ruhpejahs is deenas pahrl gowu-stalli; weens gahdâ par tekeem un aitam; weens skolens palihdi stal-meisteram sirgus barot un tihrit; kahds zits pahrluhko barojamas zuhtas, kas no kahdas kalpones teel barotas, bes tam tas gahdâ par kumekeem un wifas gowis is nedelas reis tihri nosukâ ar skrahpehki; 2 skoleni gahdâ par waijadfîgu dedfînamu malku, kamehr wifî ziti ar teem daschadeem fainneezihas darbeem, ihpaschi pee kulschanas ar maschini, nodarbojahs. Wasarâ finams wifî isnahkt zitadâ wihse, tad ir lauka un dahrsâ tik daudî darbu, ka winus schê newar pa weenam usfihmet.

It katram skolenam waijaga pee darba tikt peeradinatam, winam waijaga mahzitees pareisi strahdat, un pee tam teoriju ar isdarishchana prast saweenot; bet bes tam skolens lihdi ar to ari peeradinams pee paklaushas, peenahktumu pareishas ispidishchanas un ustizibas, ar wahrdu sakot pee tahm tiklibahm, bes kurahm tas pasaulê us preekschu neteek. Nemeenam skolenam neteek wairak uslihts, nekâ tas eespehtu isdarit; kas no wina teel pagehrets, nenahkt gruhti ispidit. Skolas istabâ ween semkopi newar ismahzit.

Saimneezihas wadonam pastahwiga skolenu mainishchanahs pee darbeem, kâ saprotams, nahkshs toti gruhti un pagehr wisleelako usmanibu, ka lai fainneezihâ deenu no deenas wifîs pareisi paleek. Ihpaschi daudiskahrtiga mainishchanahs pee lopu baroschanas nepatihkama. No gan dasch fainneeks un dascha fainneeze teiktu, kad wimeem is nedelas buhtu ziti deenesfîneeki? Tahdâ wihse tomehr ar lopu kopschana us preekschu tikt pateesi nau weegli.

Preeksch gruhtakeem darbeem teel trihs kalpi tureti; lopus wasarâ gana un ari gowis flauz kahdas meitas un seewas. Bet peena mehrihchana is deenas, kâ ari prowes flaulschanu, kas is nedelas weenreis noteek, isgahdâ kahds skolens, kuram tad

*) Dik to pawafarâs, kur ezeschana pa daudî agri eekrittu, war sehshchana drusku wehklaf uskawet.

ari peena grahmatas jawed. Peens, pehz atnemschanas zif if deenas preeksch fainneeziabas wajjaga, kahdam peena nomneekam teef pahrdots, no schi laika rehkinajot par 3 1/2 kap. par stopu. Loti labi buhtu, kad ar lopu-kopschanu waretu preekschschimes lopu-fainneeziabu saweenot, bet noschelojams, ka mums tas wehl nau eespehjam, tapehz ka preeksch pirmas eetaises naudas truhkst. Mufsu skola wehl nau eedschwofusehs, mums wehl truhkst daschas leetas, fo til ar laiku spehs apghadat. Warbuht ari preeksch mufsu skolas drihs atnahks labaki laiki; Kursemes ritterschaste, kas katra laika gatawa, par wispahrigu semes labklahschanu ghadat un ihpafchi par laufchu skolu felmeschanos ruhpejahs, eewehros gan ari mufsu skolas labklahschanu. Mufsu zeen. muischneeku wezakais ir jau Behterburga ruhpejes isghadat, ka ari Wez-Sahtes skola pee treschas schiras skolahm tiks peeskaitita, un netruhkst wis zeribas, ka scho labumu drihs peedschwofim. — Kad mehhs wisi sawu peenahkumu ispildam, un ja mihtais Deews mums sawu swehtibu dod, fo mehhs if deenas no wina islufhsam, tad nelaika Sokolowicza wehleschanahs, zaur sawu dibinaschanu pee Kursemes semkopju usselschanas peepalihdset, ar if katru gadu jo wairak peepildisees.

Wez-Sahte.

Sintenis,
direktors.

Wahrpas.

Bahr lopu ehdamo. Salsch lopu ehdamais, ka: ahbolinsch un feens, kas us istabas augfchas stahwejis, sipri fakaltis un lihds ar ro, fihwu smaku dabujis, ta ka lopi to ihsti negrib ehst, ir us tahdu wihst pahrlabojams, ka ehdamo kahdas deenas preeksch ehst-doschanas no augfchas nonem un noleef tahda weeta, fur tas dabon atlaissees. Tad winam ta smaka iseet, un lopi wina dauds labak ehd. Ta war arweenu kahdas pahrs deenu eepreeksch dariht, sawu ehdamo preeksch ehst-doschanas no augfchas nowahkdams.

Sanderfona Janis.

Genahfchi pee firgeem — ir ne-isahrstejama flimiba. Schi flimiba parahdahs zaur dseltenu, beesu, daschreis astinainu fleeku istejeschanu is nahsim. Nahjis atrodahs ar fleekahm un strutahm apsegtas wahtis. Daudskahrt ari ahda isjelahs pumpas, kuras pahrliphst un puhlo — un wairs nefadsihst. Pee firgu eefnahm ari fleekas is nahsim istek, bet schi istejeschana pehz ihfa laika atkal pahreet; pee eenahfscheem turpreti ta dauds gadu zauri welkshs, kamehr firgs nobeidsahs. Schi flimiba ir gauschi lipiga un ne til no firga us firga, bet ari us zilweku pahreet, kad firgam is nahsim istejeschunas strutas zilwekam nahjis waj azis teef, waj ari kahda eewainota meefas weeta peekerahs. Ari pee zilwela schi peelipuse flimiba gruhiti isahrstejama; tadeht firgi ar ta saukteem flilkeem eenahfscheem naw turami, bet tuhlit nonahwejami.

Silspahnes loti deretu fargahst, tadeht ka winas nefs leelu labumu, isnihzinadamas dauds flahdigu wakara-un nakts-kukainu, kas daschahrt weena nakti noposta to, kas zilwekam dauds deenu darba makfajis. Winas tapat buhtu jafarga, ka dseedataju putni un besdeligas. Leelu zeetsirdibu rahda tas, kas silspahrni, scho labdarigo dschwoneeku, ar isstepteem spahrneem — ka pee kahka — peenaglo pee schluhna durwim. Ta zilweks nefapraschana isnihzina sawas mahjfainneeziabas labako draugu, kas winam no Deewa par palihgu fuhtrits.

Bahr wahrnahm faka Dr. Brehms ta: Ir flaidra apgrehziba, kad schte putni top wajati un nonahweti. Ir aplamiba, kad zilweks doma, ka winsch spehj wairak padariht, ne ka mufsu wahrnas, p. peem. gifti pret pelehem islikdams; zilweks nefad

til dauds petu neisnihzinahs, zif wahrnahm tas eespehjam. Ta flahde, kas laukeem un meischeem zaur weenas wahrnas nahwi zelahs, ir dauds leelaka, ne ka ta, furu desmits dschwofchas wahrnas padara.

Dseguse ir tas weenigais putns, kas no garmatainam kahpehm usturahs: wisi ziti putni scho baribu smahde. Schis winas leelais nopelns newar deesgan tapt atwehrt, jo bes dseguses schihs flahdigas kahpes neschehligi pawairotos un wifus meschus un laufus nopostitu. Tadeht neweens putnis nebuhtu ta jafarga, ka dseguse, furai — lai schte peeminam — ari gan newar wis til lehti peetift.

Skolas nodala.

„Latwu ortografijas lecta“.

(Beigums.)

Jo Latwu rakstischanas walodai dimejada garu wokatu isfaukschana, steepschus („gedehnt“) un laufschus („gestoßen“) Biel. § 15.) Kad wokatus garos un ihfods dalam, tad atkal gari dalahs steeptos un laufods. Nu, nesinu kahda buhtu Zuhfu trescha garu wokatu isfaukschana. Zuhfu garinaschana buhs laikam tas pats, fo mufsu Wielensteins „gedehnt.“ un laufschana, fo winsch „gestoßen“ fawz. Kahda nu buhtu ta lozischana? — Bet tad lokatiwa garo wokali Zuhhs issauzeet singulari steepschus („gedehnt“) un plurali laufschus (gestoßen; — Biel. § 144)? Kahdam zela stabinam esam usrakstihis: „Zukain.“ fur wajadsejoti „Zukain“. Pehz mufsu domahm tur wajadseja „Zukaini“ jeb „Zukainis“ (Biel. § 498. 4). „Zukain“ buhtu wokatiws, un wokatiwa taf nerakstijim us stabineem; tad atkal wajadseja kahdu isfaukschanas sismi peelift: „Zukain!“ Bet Zums ari genitiws bes galotnes: „Zukain maja“, „Baltamal skola“. Wahzeets gan faka: „Zukain Gesinde“, „Schule Baltamal“. Zuhhs fakteet „wile“; (er betrog); waj nebuhtu teefigaki „wila“; tapat „trijahs weetas“, fur wajadsetu „trijahs weetas“ (Biel. § 214), „efu“ fur wajadsetu „esmu“ (Biel. § 352). Zif wehl Zuhhs neleetinajeet pasiwaw, fur dauds teefiga ka un latwiszigaki buhtu aktiwa konstrukzija! Zuhhs fakteet: „Winsch teef bruktets . . .“ wai tas nau tihri wahzifki?

Zuhhs raksteet: „manna (fo Israeliteri eda)“ . . . — Ak, nabaga „-i-teri“! ka juhhs neschehligi wahrsina! Pat laban, ka juhhs bijam eemidfinajufchi, un nu juhhs nemahs atkal trauzet! — Kam nu wehl teem Israelitereem tahs diwas punkttes usliktas? — Kad nemalditos, mehginatu zif nezif isdibinahst, ka gan mufsu „Israeliteris“ usmitinajees. Winsch zehlees no Hebrejeschu מַנְיָא (= Israël; newis Israel, un ne wis „s“, bet „s“). Greeki winam peelika galotni -ίτης (-ites) un issauza: Ἰσραηλίτης (Israelitēs, jo Greekeem nawa „j“ kladscha); Wahzeets nehma wahrdu no Greeka: „Israelit.“ un pl. „Israelit-er.“ nu nahza beigās Latweets, peelika sawu galotni „-is“ pee Wahzu plurala galotni „-er“ klahst, un - nu bija „Israel-it-er-is“ gataws. Mufsu galotne „-eetis“ nosihme to paschu, fo Greeku galotne „-ίτης“ kam mehhs newaram teift „Israeleetis“, jeb teefigaki „Israeleetis“?

Gan buhtu wehl dauds, dauds fo faziht, bet tas tikai dahrgo laizinu saudet. Til wehl beigās grihu peemineht Sp. K. jauko mahzibu, ka silba nosihmejot Wahzu waloda „Strofe“ un ka silba til perschai esam. Nu, lai winam tahdu gudribu nowehlam! bet kad til winsch to skoloneem neteiftu, warbuht tee „Strofe“ = pantinu tulkotu. — Perdaitis.

Sinas.

Pe II. cekšhejas premiju biletu milkschanaš 1. Merži fritušchi winnini no 500 rubleem us schahdeem numureem: Serijas numurs 31, biletu numurs (20), 215 (21), 376 (20), 508 (16), 623 (11), 802 (19), 818 (14), 826 (12), 916 (13), 1008 (31), 1051 (31), 1056 (32), 1176 (4), 1188 (10), 1188 (18), 1432 (23), 1481 (37), 1525 (10), 1610 (35), 1622 (13), 1670 (26), 1736 (28), 1779 (5), 2830 (5), 2003 (44), 2045 (25), 2066 (27), 2286 (18), 2293 (40), 2295 (42), 2308 (33), 2484 (25), 2503 (4), 2513 (13), 2600 (12), 2698 (20), 2842 (12), 2850 (12), 2852 (3), 2882 (41), 3905 (9), 3162 (9), 3182 (36), 3227 (17), 3302 (23), 3305 (47), 3319 (19), 3350 (13), 3431 (35), 3444 (31), 3448 (28), 3803 (22), 3831 (45), 3832 (50), 3837 (22), 3940 (22), 4120 (34), 4204 (7), 4243 (13), 4246 (64), 4289 (7), 4359 (48), 4383 (13), 4399 (4), 4510 (2), 4709 (30), 4766 (41), 4808 (26), 4849 (14), 4873 (47), 4937 (47), 4952 (47), 5177 (8), 5215 (13), 5403 (8), 5440 (15), 5461 (6), 5465 (21), 5490 (40), 5565 (29), 5575 (5), 5712 (39), 5729 (31), 5774 (24), 5800 (36), 5895 (28), 5910 (1), 6030 (16), 6067 (38), 6074 (34), 6231 (38), 6257 (33), 6276 (10), 6322 (6), 6335 (34), 6342 (48), 6385 (38), 6395 (38), 6442 (45), 6562 (17), 6564 (21), 6596 (10), 6835 (17), 6897 (46), 6907 (5), 6915 (35), 6918 (8), 6946 (34), 7004 (16), 7224 (37), 7234 (5), 7424 (6), 7509 (5), 7581 (34), 7744 (34), 7892 (20), 7904 (17), 7905 (37), 8029 (33), 8075 (12), 8178 (19), 8215 (16), 8284 (5), 8375 (23), 8407 (40), 8417 (26), 8488 (36), 8542 (6), 8649 (15), 8681 (39), 8732 (7), 8907 (22), 8947 (2), 8984 (8), 9189 (42), 9227 (32), 9228 (6), 9230 (23), 9413 (4), 9476 (36), 9510 (18), 9575 (3), 9670 (43), 9706 (13), 9791 (23), 9814 (4), 9868 (41), 9953 (15), 10,010 (7), 10,032 (34), 10,057 (34), 10,199 (27), 10,241 (14), 10,414 (28), 10,441 (43), 10,464 (27), 10,575 (17), 10,933 (44), 11,056 (35), 11,070 (22), 11,149 (22), 11,217 (8), 11,264 (17), 11,540 (17), 11,692 (30), 11,707 (6), 11,711 (17), 11,793 (26), 11,949 (26), 11,955 (44), 12,041 (25), 12,221 (50), 12,332 (18), 12,501 (16), 12,545 (21), 12,665 (50), 12,708 (35), 12,715 (6), 12,745 (31), 12,806 (28), 12,813 (44), 12,999 (5), 13,282 (12), 13,340 (42), 13,350 (20), 13,396 (15), 13,439 (10), 13,462 (32), 13,562 (9), 13,608 (37), 13,741 (47), 13,847 (31), 13,947 (10), 14,004 (39), 14,051 (22), 14,180 (34), 14,226 (22), 14,287 (15), 14,302 (20), 14,305 (31), 14,389 (39), 14,455 (33), 14,581 (12), 15,619 (49), 14,714 (47), 14,716 (35), 14,834 (27), 14,901 (39), 15,113 (38), 15,146 (26), 15,178 (10), 15,262 (9), 15,269 (31), 14,313 (23), 15,347 (4), 15,378 (49), 15,385 (44), 15,401 (25), 15,430 (15), 15,522 (17), 15,543 (41), 15,622 (1), 15,683 (8), 15,955 (40), 16,083 (3), 16,363 (34), 16,502 (16), 16,526 (27), 16,556 (25), 16,767 (35), 16,802 (15), 17,012 (38), 17,021 (24), 17,110 (9), 17,116 (18), 17,141 (7), 17,289 (47), 17,447 (39), 17,493 (18), 17,546 (34), 17,736 (4), 17,845 (42), 17,876 (32), 17,877 (12), 18,211 (38), 18,229 (46), 18,327 (24), 18,767 (50), 18,784 (21), 18,809 (1), 18,941 (26), 19,017 (7), 19,230 (12), 19,306 (41), 19,352 (40), 19,385 (4), 19,451 (40), 19,554 (30), 19,760 (4), 19,864 (3).

Bahr modernezibas-skolahm — Dahnu-semē, kahds semkopis raksta, ka to loti eepreezinajuschas schejeenes kahrtigahs modernezibas-skolas preekšč jaunahm meitahm is semneeku kahrtas; galwas-pilsehtas Kopenhagenes tuwumā ween winsch jau diwi tahdas skolas usgahjis, weenu ar kahdahm 20, otru ar 10 jaunahm meitahm. Abās weetas israhdijshehs scho jaunū meitu uswešchanahs un sinaschana loti preekščihmiga. Us tahdu wihsī tur rauga kahrtigahs šaimnezibas praščanu isplatht — pee masakeem laufšaimneekem.

Bahr nekahrtigu semes isrenteschanu — Kreewijā, Pehterburgas Kreemu awises loti subdsahs. Šchi nekahrtiga isrenteschana pastahwot cekšč tam, ka ihpaschneeks negribedams patš peeklahjigi ruhpetees un peespeestees, no sawas semes ko panahkt, to isdodot kaut kahdās zitās nesapraticgās rokās, zaur ko tad seme topot loti issuhkta un no šaimnezigahs peeklopschanaš pee leelas rentes-makfas tē ne-esot ne sinas. Tē warot gluschi brangi isleetot to lihdsību: „Kahdam kungam bij dauds strahdneeku un tomehr beeschi ween notifahs, ka tad, kad kahds darbs bij jawastrahdā, ka tad ne weenam nebij wafas. Kungs sauž Pehteri; Pehteris atbild, ka winam ne-esot wafas. Kungs waizā: Kas tew jadara? — Pehteris: Es palihdsu Ingam. Kungs: Ko tad Ingus dara? Pehteris: Ingus... nu, Ingus ne ka nedara!”

Filadelfijā (Seemet-Amerikā), kā muhsu zeen. lasitajeem jau buhs sinams, taps tai 10. Maijā š. g. leela pafaulēs-istrahde atkrahata. Šcho istahdi Amerika isrihko ais atsinibas un patezibas, ka tai preekšč 100 gadeem ideweēs no Anglijas pahrwaldibas atswabinateēs un pa scho laikur zaur sawu paschwaldibu, paschdarbibu, patstahwibu til augstu stahwokli kulturā panahkt. Ari Kreewija sagatawojahs, pee schihs istahdes sawas dalibas nemt. Wahzu awise „St. Petersburger Herald“ nem Filadelfijas istahdi it plaschā apspreedumā un peemin, kur un kā tē Kreewijai it teescham kas waretu atleht. Minetā wahzu awise wehl raksta, ka ar tautas-šaimnezibu esot Amerika tagad muhsu Ciropai labu foli aisspehruse preekščā. Ihpaschi Amerikas semkopji top loti usteikti kā tahdi, kuri ne-apnikuschī ar meesu un dwehšeli, nekahdu darbu par kaunu neturedami us kahrtigahs laufšaimnezibas dodoteēs — un pat wehl tad wini ne-apstahjoteēs publeteēs, kad tee jau daschu ko esot panahkuschī. Kreewijai, kura Kaukasijā kreetnu kokwilnukulturu griib eewest, top atgahdinats, lai ta tagad Amerikā it usmanigi apskatot kokwilnas-kulturu, kura tē jau it plaschi esot attihstijusehs — un lai ta tad to raugot ari Kaukasijā wairaf un peenahzigaki isplatht. Tē ari top ta tē Amerikā us it augstu stahwokli pazehlushehs industrija peemineta. Schejeenes industrijas-klauschu stipra apnemšchanahs, širdiga istureschanaš un zauršpeeschanaš — un ne-apnikuse tahlak-dšihschanaš top muhsu industrijas draugeem loti usflawehts.

Wjatkā, Glasowška aprinki, ir atrasti neriktigi šudraba rubuku gabali, is Keisara Pauka I. laika.

Podolijas gubernā, Litinska aprinki, ir zennas tagad preekšč širgeem til semas, ka tahs nebuht wairs semaki newar krišt, ar ziteem wahrdeem: širgi top pirkti tikai preekšč nokauschanaš un ahdas isleetoschanaš. Tas tē noteek ihpaschi ar pahraf jauneem un wezeem širgeem, no kureem newar eepreekšč nolemt, ka wini pee mas un šlittas baribas warehs usturetees. Zik wežs un nederigs ari širgs buhtu, tad tomehr Kreemu semneeks newar un newar to pahrfawu širdi laišt, patš sawu širgu nokaut; winsch to nowed us širgu waj tuwejo frogu, kurā Schihds par frodsineeku. Šchē winsch dabon par širgu, kas preekšč gada-laika 10—12 rubl. f. makfaja, — ko lasitajs gan domā? — tikai 40—70 kap. f. Širgu pirzeji ir schē tikai Schihdi. Breesmiga ir tē wehl ari ta buhschana, kā schee nelaimige lopini top kauti. Pehz talmuda Schihdi nedrihkt neweenu lopu nokaut. Ko nu dara muhsu Schihdi?! Wini aisschnaudf širgeem purnu ar kahdu šrikti zeeti un tad tos paschus aisdien us kahdu tukšču lauku, lai tee tad tur badā nobeidšahs!

Jelgawā, pee Kursemes lopu-aistahmeschanaš beedribas preekšneeka, mahzitaja R. Schulz l., tagad ir masi uskopti ligšdi pehrkami, preekšč strasdeem 35 kap. un preekšč ziteem dseedataju putneem 25 kap. f. gabalā. Schahdu lihgdū iskahrschanaš koldš ihpaschi tagad atgahdinajam uszihigeem putnū draugeem, ka lai tee derigeē peretaji, kuri muhsu laukus, pla-

was, meschus un dahrus no daudis miljonu skahdigeem mudscheem atswabinā, pee sawas tagadejas drihsas atnahskhanas atraftu preekschā, fur tee waretu pereht; jo wezee, zauree kofi gadu no gada pamafinajahs. Ja-eewehro: Ligsda zaurums ja-leel pret rihteem. Sihlites mihto wairak paslehptas weetas, tapehz sibilichu ligidi naw ja-iskar pee tahdeem koleem, kuri wehlu sawas lapas met. Sarfan-asites, muschu-kehreji zc. kahro wairak atklahtas walejas weetas, p. peem. nama-feenu, dahrja-fehtu zc. Strasdi mihto pee perefchanas beedribu no sawas kahrtas, tapehz war straida-ligidus tumi zitu pee zita islikt. Tikai pee laika ir wis tas ja-isdara, — un kas to weenreis darijis, tas to darihs ari us preekschu.

Is Kreewijas top schinis deenas daudis selta (wiswairak ka imperiaki) us Hamburgu aisweits.

Rehterburgā tagad esot ihpajcha ministeru-komiteja fastahdinajusehs, kura nemotees apspreeht, ka sahls-nodoschanas Kreewija pamafinajamas, waj atkal pawisam atzelamas.

No Maslawas. Preeksch kahrtigakas tirgoschanas paweizinaschanas ar Kihnu, til lab pretschu-ismainischanā, ka taisnā tirgoschanā, top te akzijas-bredriba dibinata. Pamatu-kapitals no 2 milj. rublu esot jau droschs, tikai wehl nogaidot us schihs beedribas likumu apstiprinaschanu.

Maslawā topot malka deenu no deenas dahrgaka; tagad jau malfajot weena as garas behrsu-malkas 13 lihdi 13 rubl. 50 kap. f., ihfakas malkas 9 rubl. 50 kap. f. Malkas peemedums esot loti mas un ari Smolenskas dsellszelsch te nesneedot nekahdus wagonus preeksch malkas peeweschanas. Pa semes zeku esot ari loti gruhti, malku wadaht.

Benjas gubernā tika, ka senahl dsirdejahm, no semneeku puses stipri pret brandwihna pahrllezigu leetoschanu strahdats un ari daschi labi frogi tapehz apstahjahs tirgot; — tagad te ir stipra dsihshchanahs us mahju-fainneeziabas pahrlabojumeem nomanama. Narowischata aprinki ir 14 pagasti kopā nospreduschika katra no scheem pagasteem us wisadu wihs ja-eegahda wismasak 20 waislas-ehrseli no labas darba-sirgu fugas.

Is Krimas top Ddesas Kreewu awisei „D. W.“ rakstis ka kahds semneeks is Vermas gubernas, wahrda Laurenz Goldirew, kas par mechaniki zaur ihpajcheem publineem ismahzijeem un tagad te Sewastopolē atnahzis dsihwot, esot pagahjuschā gadā, tai 19. Nowemberi, zeta ministerijai eefneedis projektu lihdi ar simejumeem par kahdu no wina pascha isdomatu maschint, kura bes wiseem teem lihdselkeem, kas lihdi schim pee maschinu eekustinaschanas tapuschī leetoti, warot strahdaht, un proti: ar kahdu swara-bomi (swara-balanksi). — Schis paschdarbineeks dodotees til lab us preekschu ka atwafak ar mahjaku waj stipraku ahtrumu. Scha swara-balanksa spehks lihdsinajotees garainu-maschinu spehkam un tahdu swara-balanksi warot leetot pee garainu-maschinehm, pee garainu-fugeem un fabrikas.

Zekaterinoslawas aprinki (Deenwidus-Kreewija) attihstahs ar labu weiksmi jaunē semkopibas-industrijas sars — wihnu-kopschana. Tapat te eefahl ari tabakas-stahdu un labakas dahrju-faknu sortes ar stipru ruhpihu audsinahit un kopt. Ubi schee jaunee zeti paweizinajot loti Zekaterinoslawas eenahkmus. — Ari Wjatkas gubernā, wairak pret seemeleem, fahl tabakas-audsinaschanu kopt.

Kaukasija fahl siwju sweja isplatitees. Wesels eedshwotaju pulks gar Lejas-Derekas kraftu ar to jau nodarbojahs. Schihs upes siwju-bagatiba leel aismirht daschu zitu ne-eenesigu darboschanos un til us sweju dotees. Til wehl sweja top

apgruhtinata zaur to, ka uhdens teel isrentets un ka rentneeki leelaka eenahkuma deht, daschi kerahs pee aisleegteem lihdselkeem. Bet esot jau ari likumi preeksch kahrtigas swejas isstrahdati, kuri drihsā laika nahkschot spehka. — Siwju-sweja pee Kaspijas juhras esot daudis labakā kahrtiba; tur tagad pastahwot kahdi 4 aprinki, kuri ari esot isrenteti, bet fur kahrtigi un sinamōs laikōs topot swejots.

Kaukasija ir ihpajcha komisija dibinajusehs, kura grīb pa lehnām ween airojamu-laiwu braukschanu gar Melnahs juhras krasteem nozelt un tai weeta no eefahluma ar maseem fugeem gar Melnahs juhras krasteem tirgoschanu paweizinaht.

No Warschawas. Tirgoschana ir beidsamā laika wisa Siropā zaur sawu pazelschanos par tahdu tapuse, kurai tagad gan drihs katre labpraht padohdahs. Tatschu tagad ari jadsird tahs fuhdsibas, ka konkurenzes te esot til leelas un tirgoschana tā isplatijusehs, ka tirgotajam gruhti nahkotees, us kahdu droschu winiku zereht. Jo ne-isprotama ir tahda fuhdsiba tadeht, ka til leels un isdewigs lauks preeksch tirgoschanas, kahds Polija atrodahs, wehl gan drihs pa wisam ne-apstrahdats palizis. Wisa tirgoschana (kuptschoschanahs) te atrodahs ihpajchigi Schihdu rokas un stahw dehl tahs mums jau apsinamas Schihdu „krahmeschanas-lustes“ us toti sema stahwofka, fur ta pee mahziteem un apsinigeem laudim gan seltu un wisai semei auglus eenestu. Kas gan te ir tahdas behdigas buhschanas eemeslis? Kapehz gan drihs katre kopmanis rauga tikai Warschawā tirgoschanu uinent un zitas masakas prowinzes-pilsehtas pamet pa wisam is azihm? Schinis masakas prowinzes-pilsehtas waretu ar masu kapitalu kaut ko eefahkt, kamehr Warschawā aif leelas konkurenzes un wispahriga dahrguma daudisreis jodomā us masaku eenahkumu. Kā schahda nebuhschana isklaidrojama? Nedjat, te ir wispirms wainiga ta wihie, us kahdu te top tirgoschana dsihita. Tirgotaji (kopmani) ir schinis widutschōs pa leelakai dalai preeksch sawa amata (weikala) nemahziti, ne-apsinigi laudis. Dtrahret ir ari publika te wainiga, kura ar masakam weenfahrschigam Schihdu bodehm tā ka apraduse, fur ta alah wairak us paradu dabon, tapehz ka Schihdi ir leeli un droschi paradu peedšineji. Schee ir Polijas palaidigas tirgoschanas ihstee eemesli; tapehz tad nu ir tureenes kopmanu-kahrtas leelakais isdewums, kopā ar publiku schahdas nebuhschanas inihzinaht. — Ja te wehl atgahdinajamees us muhsu Kursemes masakahm un leelakahm pilsehtinahm, tad teescham to newaresim leegt, ka ir te ar tirgoschanu pa leelai dalai tapat eet, ka Polija — un tapehz ari muhsu sapratigakeem tirgotajeem, kopmaneem te naw wis rokas flehpi jatur, ir teem te lihdi ar publiku jarauga speestees zauri us — kreetnaku un isweizigaku tirgoschanu.

Warschawas apgabals fahl jatts-draugi loti fuhdsitees par meschu-putnu un lopu inihkschanu winu meschōs. Waina ir weenigi tikai teem tā nosaukteem „meschu-laupitajeem“ peerehkinajama. Schee laudis, mas par schejeenes polizejas-waldibas nosazijumeem behdadami, inihzina wias fortes no putneem un ziteem meschu-lopeem, teem pascheem walgus un zilpas islihdami un tirgus ar frischu meschlopu galu katra gada-laika apgahdadami. Schis atgadijums ir ari mums deesgan eewehrojams.

Turkestanē ir nesen almenu-oglu lehgeris atrafts; tagad tas te top skaidraki ismellets. Schis almenu-oglu lehgeris atrodahs Rodschentes pilsehtas tumumā un wisa kahrita steepjotees kahdas 1¹/₂ arschines beesumā, it taklu projam.

Riht-Sibirija, Irkutskas pilsehtas tumumā, ir kreetna koku-skolu lihdi ar aklimatisazijas-dahrju eetaisita. (Koku-skola preeksch daschadu augu kopschanas ismehginajumeem un aklimatisazijas-dahrfs, ka jau nosaukums to apshme, preeksch sweichu semju stahdu eeradinaschanas ar muhsu gaisu jeb klimatu.) Schi koku-skolas dibinaschana ir no kahda teizama, daudis Kreewu un ahrsenju mahzitu beedribu lozella M. Schestakow k., neween projekteereta, bet ari us wina pascha malsu tapuse isdarita. Schihs apnemshchanahs ishtenais noluhks pastahw eeksch tam, ka lai schi koku-skola ihpajchi techniskas skolas audsetneem

deretu lā mahzibas - lihdselkīs un wineem to eespehjiibu paineegtu, ar skolotaja peepalihdsību, stahdu wiscewehrojama lahs sortēs, tīf lab derigās lā slahdigās, un ari wīnu kulturu mahziteēs pasīht. Otris ne masaf swarīgās noluhks ir aklimatisazijas - dahrsam spraufts, proti: tos tē derigos stahdus eewest un ar sbejeenes klimatu apradinah. Sbi jauna eetaisa, lā zerams, tē drihi sawus kreetnus auglūs nesīhs, tīf lab preeksch semkopibas - lā ari preeksch faknu - un dahrsu - kopschanas un wat preeksch puku - kopschanas. Kreemu tehnīstas beedribas nodata preeksch Sibirijas ir apsolijusehs, sbe jaunu eetaisu pehz sawas eespehchanas pabalstīht.

Sweedrija rahdahs ar saimneezibas - buhschanu loti slikti stahwot. Pehterburgas wahzu awise „Herold“ par to raksta: „Beidsamōs gaddōs ir ari sbe ta labuma par daudi jagahdahs, industrija par plaschu aīfrauta us preekschu un dselszeta - rihks us pah - pahriku mīhī isttepts. Zaur to tapa daudi naudas sbejeenes tirgoshanai un saimneezibas - weizinaschanai atnemtis un industrijas pahproduksijai newareja isbeht. Tagad, kur sbe nebuschana jo nopeetnaka tapuse, ir waldiba dewusehs starpā, tai nekahribai nolihdseht; — un war ari zereht, ka sbe sēmes saimneezibas - un kalnu - isdewumu bagatibai usbrukufcho slahdi islihdsinahs.“

Starp Sweedriju un Kreewiju grib tagad tirgoshanas - fatīschanu isweizigaku padarit. Tē nu pat tifa lahdā inicheneerufapulzē spreests, ka Sweedrijas tirgoshanas zelam newaisjagot wairs, lā lihdsī schim, gar Pīnu sēmes (Pīnijas) kraštu, bet taisni us Baltīschportu eet. Wajagot kreetnus garainu fugus apgahdabt un zaur teem luhlot isweizigaki peetīft Baltijas dselszeta. Turpreti ir eewehrojams ari lahdas mahzitas Pīnijas beedribas preekschlikums, kas preeksch labakas tirgoshanas starp Sweedriju un Kreewiju to zetu pah „Gango“ eeteiz. Pīni grib us wīfadu wīhī schini leetā peepalihdseht, jo kad Sweedrija reis eefahks pa lahdu zitu zetu sawu tirgoshanu dsīht, tad ta ari tīf ahtri wairs ne - eenahks Pīnijā — un tad eestabtos atkal starp Pīniju un Sweedriju sawi tirgoshanas kawelki.

Indija ir beidsamōs gaddōs tehjas - kultura it stipri peenehmufehs. Wehl 1851. gadā isdewa is Kalkutas, kur tobrīhd tē tas weenigais tirgus preeksch schīhs prezes bija, tīfai 262, 839 mahrz., — bet nu pehrnā gadā is Indijas ir eewests pa wīsam 19, 285,000 mahrz. tehjas. Lihdsī schim tifa Indijas tehja tīfai us Angliju iswesta, kur to lihdsī ar Rīhnas tehjas peejaukschanu isleetoja; tagad nah Indijas tehja ari us Kreewiju. Amerikaneeschi wehl aīweenu peeturahs pee Japanes tehjas.

Japanes tehjas - kultura ir beidsamōs gaddōs arīsan stipri weikufehs. Tai plaujas gadā 1874/75 ir is Japanes us Ameriku tehjas iswests pa wīsam 16, 547, 375 angl. mahrz. pret 12,865,342 mahrz. pehrnā gadā un 4,683,044 mahrz. tai gada 1863/64. Tehjas - kultura ir Japanē 782. gadā pehz Kr. peeds. is Rīhnas tapuse eewesta un tīfai 12. gadu simteni ta tē sahlfuse wairaf isplatitees. Lihdsī schim ir is Japanes tehja wīswairaf Kanadā un Seemel - Amerikas sabeedrotās walsīs tapuse leetota, tagad to luhkojot ari us Wahziju iswest.

Deenwidus - Amerikā, Buēnos Aīros wīlfehā, no kureenes lihdsī schim industrija un tirgoshana tahlu isttepahs, ir tagad radufehs pilniga weikafu - sllimoshana un weena maksoshana pehz otras eestahjāhs. Schahdu nelaimi tē ir fazehluschas dahchadas sflaidras un nesflaidras sīnas par Ciropas wīnu - un ahdu - tirgu. Minetas sīnas alāsch stahstijuschas par sbe abu produktu zennas stipru kīschanu. Domehr tē wehl zerot, ka nahkoscha wīlnas - zirpschana, kura rahdotees loti isdewīga buht, tirgoshanu tē atkal pazelschot us lahjahm un ari isweschanu paweizinaschot.

Māskawas ewang. luterīsk. Mīkela basnijas skola swinehs schini gadā sawus 300 gadu pastahweschanas swebhtlūs un esot nodomats tahdā gadījumiā tagad pastahwoshas klases pahwehri par real - un andeles skolu un lahdas jaunās klases dibinat. Ja peetīks waijadsiigi lihdselki, tad schīhs abas skolas preeksch 300

penšionereem tīftu eetaisitas, bes ka sīnams wīnās ari deenas - sflolenūs usnemtu.

Schitomirā no polizejas nejauschi pee lahdā bagata tapinataja, kas naudu us leeleem augsteem isdod, mahjas - ismekleschana tīfuse tureta un polizeja to eelikuse krahtinā, jo pee ta atraftas falschotas kredit - biletēs, maschine preeksch tahdu kredit - biletu jagatawoshanas, diwas falschotas pafēs un bes ta ari lahdā sbe angļu - tapinataja blehdību peerahdidama wehstule.

Anglijas Rehninene esot nodomajuse turpmat sēwi ari par Indijas kēisareeni fauktees.

Zelgawas kopmana, Hoepfer k. superfosfatu analise.

Hoepfera k., Zelgawā pee tirgus plāschā, mums peesubtījis sawu superfosfatu analīsi, kura irakstīta no Rīhgas politehnīstas kēmijas promes - stanzijas. 5. Merzā 1876. N. 130, parakstīta no stanzijas preekschneeka, dezentā Thoms k., — ar luhgschanu, lai to sawas lapās usnemam.

Pehz schīhs analīses Hoepfera k. superfosfatōs atrodahs us 100 dalahm:

1) Angļu superfosfatā:	
uhdena dalas	19,72 procentes (gandrihs 19 3/4%)
kuhsfoschas sossjorflahbes	11,03%
nekuhfoschas sossjora flahbes	3,12.
2) Estromaduras superfosfatā:	
uhdena dalas	13,80%
kuhsfoschas sossjora flahbes	17,60%
nekuhfoschas	3,27

Is minetā raksta redsams, ka Hoepfera k. politehnīstas stanzijai promi peesubtījis. Kad nu kopmanēem, kas tatschu skunstīgus mehslūs paschi negatawo, naw eespehjamis labaku promi nonemt, ne lā wīf mehslī ir, tad japeenem, ka minetā analīse preeksch wīsa krahtuma gēd, no kura ta prove nēmta. Beidsamōs mehslūs (Estromaduras) mehš waram par it labeem uesteift. Abeju wehri salihdsinajot atrodam, ka Estromaduras superfosfata 2 maihī tīf pat wehrti, lā sbe Angļu superfosfata 3 maihī, sīnams, ja wīf maihī weenā swarā.

Drumflas.

Tas dsīh wes - gahjums ta wehscha.

- I. Tas wehsīs ir jaunīsch un masīsch.
- II. Tas wehsīs rahpo.
- III. Tas wehsīs atgreeschahs.
- IV. Tas wehsīs sper kreetnus solus — — us melno puff. Wezajs Brenzis † † †

Slawa un gudriba.

Ar tufschahm glahsehm ne - eekrahfi
Ne slawu neds ar gudribu,
Ja glahsehm pilnahm ne - eefahkfi
Tu slawu kraht un modribu.

Swingulis.

Mehs abi.

Mehs bijahm sweschi abi,
Weens otu nepasinahm;
Un tatschu sīfnīgi labi:
Weens otu mehš mīhlejahm.
Un tad mehš atkal abi,
Weens otu nepasinahm.
Mehs beidsot schkīramees labi;
Weens otu neredsejahm.

Siwald's.

Atbildes.

Skolot. Str - js k., Rīschnei - Bulankā, Sibirijā. Atlikufas 40 k. tīks, pehz Juhfu wehleschanahs, Latweeschu studentu - stipendiju kasei eemafatas

I. G. — R. tāpat.

J. M. — Br. m. 2. r. 60. kap. fanemti.

„Kaz Jaunpīlneks W. K. — ums.“ Weetu gan ātrada, bet — papīhru kurwi.

K. B. — W. „Baltijas Semopja“ sbe gada pirmee numuri wehl dabujami.

B. van D. — R. „Balt. Semopja“ lapas preeksch Juhfu atbildes latrā bīhdi walam.

Atbildoshais redaktors un isdewejs: G. Mather's.

Sludinajumi.

Dunduru pehznahkami.

„Sweifs“ un „Augstas laimes!“

Kursemes skolotaju konferentshu atatajam un Dobeles skol. kapulzes skaidrotajam! Ja „Laidoms“ vasibtu Dobeles konf. lozektus un minu pretineeku, tad winsch gan buhtu ar fawu „augstu laimi“ taupigaks, jeb to zitadi wehletr, — bet tagad: „Kai Deems winam veedod, jo winsch naw sinajis, to winsch dara!“ — St. J., K. R., S. J., Bl. J., G. G., Nr., Fl. J., G. S., Ch. R., J. B. D., B. D., L. R., J. J. (Peeminams, ka schē naw ne weens varakts no Dobl. skol. konf. lozektum; wini laikam wehlehs fawas „laimes“ zitreif!)

Glejas pagasta waldiba (Dobeles aprinkē) dara sinamu, ka pee schēhs pagasta waldibas 30. Merzi f. g. pulstien 10. no ribta, uhtirupē masās dalās tiks **pahrdoti**

600 mehri rudšu

if magafines.

1

Glejā, 6. Merzi 1876.

(Nr. 102.)
(S. B.)

Paq. wez.: J. Schleser.
Stribw.: J. J. Haase.

Krona Wirzawas fawstarpiga kredites beedriba.

Uldsees wats fewim, tad Deems tew lihdsēhs. Pa 10 lap. var mehneš fakrahsees ar laiku laba fawja nau-das un droshiba turklabt, notes brēbdi dabūt walibds. Smiltis graudinsch ir loti sēhs; bet graudinsch pee graudina isaug galā var kalnu. Jo wairak weedalsēhs beedri-bai, jo wairak wina augs, jo teelats labums no winas.

Direkzija.

Wez-Sahlessemkopibas-skola.

Ja komisija, kas ezejta pabr no nelaiha Sokolowicza dibinatu semkopibas-skolu, zaur scho dara sinamu, ka Wez-Sahles semkopibas-skola pee Luktina, pa Jurgeem 1876, atkal jauni skolei teel usnemti. Tavehz wia tee, tui fawus dehlus jeb audietaus Wez-Sahles skola wehletoš mahziba fubtibt, schē teel usajinat, fawas weeteifchanahs pee skolas direktora Sintenis lūnga, pee laika un protu us wifu wihsi agri preefch Jurgeem usdot.

Kuratoriums.

Uf 12 jeb uf 36 gadeem no Jurgeem 1876. g. teel no teelās muischas arendatora pahreleku leelu dari-fchanu dehlē. **lahda krona malās-muischa**, ar 340—390 pudrawetahm aramas semēs, labahm pshawahm un jaunahm eklam, it tuwu pee lahdas Kursemes pilfēb-tas, sem weegli pcepildameem nolibgumeem

us renti isdota.

Klabtakas firmas pee „Balt. Semkopja“ redakzijas.

Baltijas Semkopis no 1875. g.

malša eefeets 1 rubl. 50 kap., fashubts (brofcheeret) 1 rubl. 40 kap. un ir Rihgā un Jelgawā wifās grab-matu bodēs un ari „Balt. Semk.“ redakzija dabonams. Wpstelefchanas pabr pastu zaur wehstulehm, tam malša un pasta nauda pēllikta, teel no „Balt. Semk.“ ekspedizijas us mata ispiditas.

„Balt. Semk.“ ekspedizija.

Supersofati,

ackarda Ipswichē (Englandē)

tui tē jaw 15 gadus par labem atrasti un fawu labu ih-pafchibu dehlē jaw pirmā semkopju israhdischanā 1865. g. medalt dabuja, pahrdod no leghera

H. van Dyk,

Rihgā, leelā Smilshu = eelā № 1.

„Das Gebildete an uns ziehen — —“

Sarakstijis

dehls no Barona v. Kamp à Musim.

Dabujami us schahdu adresei:

Типография и Литография Р. Голике, поставщика-типографа Императорского Русского Музыкального Общества,

Владимирский просп. № 11,

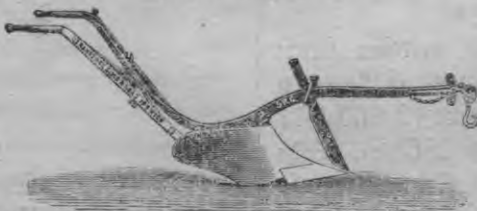
в Ст. ПЕТЕРБУРГЪ,

(..... ekšpr.

un Jelgawā, Katolu eelā № 8, G. Allunana grahmatu bodē.

NB. Grahmatai 80 lap. puš. un dewinas bildeš; kas peežus rublus peefuh-ta, dabuhn us usdotas adreseš 10 eksemplarus. Ja 100 eksemplarus us reis apstele, teel 20% atrehkinatas.

Sludinajums.

Labus un lehtus arklus, pshawchanas-maschines, rokas- un gepelu-tufamas-maschines, gatawus pakawns, schuwamas-maschines preefch mahjas un preefch ftrodereem, supersofatus augsta fatura pehz wisjaunakam analisehm Rihgas politechnikas, pahrdod

Zieglers un beedris,

Rihgā, leelā Pils = eelā Nr. 19.

Mugsti grabdiguš Estramaduras- un Anglijas-

supersofatus

un ari

ihstenu Leopoldshales kainitu

us leghera tura un nem apstelefchanas pretim

G. Höpfer's, Jelgawā.

Braufchanas-, jahfchanas-, jaktš-, pikern un daschadaš

pihtas pahtagas

pahrdod par loti lehtahm zenahm, tadeht ka scho pahrdofchanu tablak wairš newediba.

D. Kampy,

Wez = eelā (Altstrage) № 8, Jelgawā.

75 rubl.

pateizibas maksas

teel tam apsoliti, kas war skaidras firmas det pabr man nakti no 10. uf 11. Merzi f. g. is italka ispagteem schahdeem firgeem: 1 labi prahwi auguši, tumfchi dubhana sehwe, 3 gadus weza, tuiwai pee labās arš apafsch plakšina leela gaka siena leelumā; 1 mehrent auds melns ehreliš, 3 gadus wezš, lam us kruhim wirš pauqu weetas mafš plekis beš spahwas — un 1 mehrent auds schtimelis 6 gadus wezš. Sinas usdodamas pee dšimstlūnga G. Hausmana eefsch Kaunas gubernas, Poneweschas aprinkē Lewifschel muischā waj pee H. Waltera lūnga Jelgawā, Tenifona namā 51 numurā, pretim Latweefchu basnijai.

Jauneklim

ar labahm skolās = leezibahm usrahda labu weetu „Baltijas Semk.“ redakzija.